

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

מסורת הש"ס

(א) ס"א ר' טרפון, (ב) ס"א
כדי שישאלו, (ג) סוכה
כח. ע"ש דליתא רבי
עקיבא, (ד) [תוספתא] יומא
פ"ד ה"ב, (ה) [ושמחת
אתה וציתך] במה משמחת.
רש"א, (ו) [ג] הערוך
[קסטא], (ז) ס"א ברברכתא,
[עירובין] ד: ר' יומא לא.
מגילה י"א. סוכה ו, (ט) [דף
קדי: קטו: י] פ"ה [ו']
(כ) [בפיטו] ס"א [הלים]

תורה אור השלם

1. וְשִׁמְחָת בְּחֶגְרֵךְ אֶתְּךָ
וּבֶגֶד וּבֶתֶר וְעִבְדְּךָ
וְאֶתְּמָתְךָ וְהוֹלִי וְהֶגֶר
וְתִתּוֹת וְהִאֲמִנָה אֶשֶׁר
בְּשַׁעְרֶיךָ: דְּבִירִים טו יד
2. וְחֻבְרָת וְשִׁלְמִים
וְאֶבְלָת שֶׁם וְשִׁמְחָת לִפְנֵי
?? אֶלְדֶּיךָ: דְּבִירִים כז ו
3. וְיֵין וְשִׁמְחָת לִבְבִּי אֲנֹשׁ
לְהַהֲדִיל פְּנִים מִשְׁמֶן
וְלֹחֶם לִבִּי אֲנֹשׁ יִסְעֵד:
תְּהִלָּתְךָ קִד טו
4. וְאִישׁ בִּי תִצָּא מִמֶּנּוּ
שִׁכְבָּת זָרַע וְרִחְצָן בְּמִים
אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְשִׁטְמָא עַד
הַעֲרֵב: וְקִרָא טו טז

הגהות הב"ח

[illegible]

גליון הש"ס

גמרא אין שמחה אלא
ביין. עי' ב"י א"ח סימן
תקכ"ט וזש"ש פ"ב
דצלה:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

[א] רשב"ם ד"ה קליות
וכו' ר"א אומר תעלה
וכו'. ו"ב יש כאן גמגום
וערוב צלשון הרשב"ם כי
לשון הזה לא נמצא שם
בכל המשניות באותו הפרק
ו"ע להגיהו גם יפלא קצת
לראות הרשב"ם משם ח"ה
ל"ל בדומה:

מוסף תוספות

א. דמשום הכי לא היה צריך שימנעו מללמוד. **מוס' ר"פ.** ב. לדרוש באגדה. **ס. ג.** וקאמר הכא דבליילי פסחים לא היו דורשים כדי שלא יישנו התינוקות. **ס. ד.** מוכח בהדיא שהוא פחות מרביעית הלוג. **מוס' ר"פ.**

קליות. קלי מחטים ישנים: חוטפין מלה. מגביזין את הקערה בשביל תינוקות שישאלו. ואית דמפרש חוטפין מלה אוכלין מהר וזה השלון עיקר מדמיימי הא דר"ע בזה: **חזן מערבי פסחים**. כדי שישנו המינוקות ציוס ולא בלילה בשעת הגדה: **קספא דמוריסא**. מדה שמוכרין בה את המוריים: **ממנא** **קדמייסא**. מדה שהיתה בה כבר נצטרק: **הוס יסירה**. על ממנא דהשחא רביעית: **וכה משערין רביעיות לפסח**. שהיו ממלאין אותה ומנערין אותה לתוך אותה של עכשיו עד שהיא מליאה ומים הנשארים בממנא הן הן רביעית: **זרוס אכזעיים**. וזרוס חלי אכזע וזוס חומש אכזע: **זרזרנפא**. גודל שיש בטפח ארבע אכזעים מהן: אמה

רשב"ם

קליות. קלי מחטים ישנים דחדש
אסור עדיין צלילה הראשון של פסח.
ומקומות יש בספרד שמיבישין חטים
ישנים במחבת על גבי האור ואוכלין
אותם עם אגוזים בקינוח סעודה מפי
רבינו שמואל החסיד וגם במשנה מזינו
קליות מחטים ישנים ושוניה ממכת
תרומות (פ"ה מה' ג) אבג גרמא
דמתן סאה תרומה טעורה שנפלה
לפחות ממאה חולין טמאין תירוס
ותישרף רבי אליעזר אומר תעלה א'
ותאכל נקודים או קליות או תלוש בני
פירות: חוטפין מזה. מגביהין את
הקערה בצביל תינוקות שישאלו ואית
דמפרשי חוטפין אכלין מהר שני
לשלוות הללו פרש רבינו. ויש גורסין
מזות מגביהין את הקערה ויש צה
מזה ומרור וב' תבשילין. ולי נראה
חוטפין מסלקין את הלחם מיד
התינוקות שלא יהיו ישנים מתוך מאכל
ההרבה בדרך התינוק אחר אכילתו
ועוד לא ישאלו אבל עכשיו שחוטפים
מהן לא ינו וישאלו כלומר לא ישנו
שלא אכלו כני שצנן וישאלו כשיראו
השניים שאנו עושין היכירא לתינוקות

כדלקמן^ט). וכן מוכח לשון התוספתא^י דמיא רבי אליעזר אומר חוטפין מנה למינוק כדי שלא יישן רבי יהודה אומר משמו אפילו לא אכל אלא חזרת אחת ולא טיבל אלא פרפרת אחת חוטפין מנה למינוק כדי שלא יישן כלומר גולין. ורבינו פי' שכן עיקר אותו הלשון ששיירשי חוטפין ממנהרין לאכול מדקמתי הא דר"ע בתרה ואיכא למימר דאגב גררא דקאמר כדי שלא יישן קא מייתי נמי להא עובדא דר' עקיבא דחייש שלא ישנו ותרמי מילי יניהו רבי אליעזר איירי לחטוף את התינוקות אחר שחבלו מעל כדי שלא יישנו ור"ע איירי שרריך למנהר לעשות הסדר טרם יישנו: **חזן מעריב פהים.** כדי שישנו את התינוקות ביום ולא צבילה בשעת הגדה. א"נ כשמעבדין עד הלילה לאחר שהחשיך ישנים התינוקות: **אנשים צראי להם ביין.** גמ' קאמר לה: **קיטסא דמורייסא.** מדה שמוכרין זה המורייס: **וצה משערין רביעים של פסת.** שממלאין אותה ומחלקין אותה לארבע כוסות דלוג ארבע רביעיות: **סמיתא.** מדה והיינו תומן ועובלא דמסכת סוטה (דף כ:): **הווס יסירא על דא.** תמניתא: **וצה משערין רביעים של פסת.** והיו ממלאין אותה ומעמין לתוך אותה של עכשיו עד שהיא מלאה ומה הנשארים בתומניתא ארבע רביעיות: **עכשיו של פסת.** כגון רביעית יין של מיר הלכה למשה מסיני (פסח דף ו'). ורביעית דם הבאה משני ממס דנפקא לן מקרא (מיר דף נה). וכגון רביעית שמן לרקיני מיר דאיכא דיליף לה מקראי במנחות (דף פט.). ומדת חלל הכלי צריבעו הוי אצבעים מאורץ על אצבעים רוחב צרום אצבעים וחצי אצבע וחומש אצבע ומנה לן ממקו: **כדפניא ורחץ במים את כל בשרו במים במי מקו.** מים המיוחדים שנקו מתחלה מעממן מדלג כחב במים למעוטי ששואבין לאילי השתא ומיימי וטביל: **כל בשרו.** מדלג כחב בשרו שמשמע מעל גופו עולה בהן שטניו נראה אלא כולו מכוסה בהן: דבינו

א"ש. ה. חשבון א' קצר מה"ר יחיאל מפריש. תוס' הרא"ש.

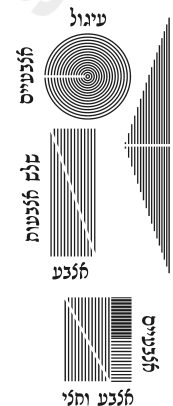
קפ.

חזון מערבי פסחים. ה"ג רבינו שמואל ולא נהירא^א דאטו לא יוכלו
ליטן בלא אביהם וטעם שני שפירש שמא יעכבו עד שיחשך
הרצה אם כן לא היו צריכין לעמוד ביום כי אם בזילה לכך נראה
דגרים לילי פסחים והיו רגילין בציבת המדרש לילי י"ט כדאמרין
(פ"א דף כ"א). מעשה בשמעון המימני
שלא בלא צילי י"ט לציבת המדרש
למחר מנא רבי יהודה רבי בנא^א.
שנאמר ושמחת אתה וביתך.
תימא דהאי קרא גבי
מעשר שני כתיב צ' ראה ולא מייתי
קרא דכתיב צ' ראה גבי רגל ושמחת
אתה וצנן וצמן וי"ל דליף ממעשר
דכתיב צימו כדאי: **בא"י** בבבלי
פשתין המנוהצין, אזל בצצול לא היו
צקאין לגנן כדלמר (שבת נ"ט;
גיהוז שלנו כדכוס שלהם:

במה משמחו ב"ן. היינו זמן
הזה אצל זומן בית המקדש
אין שמחה אלא בצער:
וזבחת שלמים ואכלת שם
ושמחת. תימה דהאי
קרא צהר עיבל כתיב ולא מייתי קרא
לושמחת צחק דלרשין מיניה בחגיגה
(דף טו.) לברות כל מיני שמחות
לשמה מכאן אמרו ישראל יוצאין ידי
חובתן בנדריים ונדבות וי"ל משום
דהכא בדהיא כתיב חזרת שלמים
ושמחת: **תמניתא.** פ"י רש"ס
דהיינו תומן ועוכלא ולא נהירא
דבהמוכר את הספינה (ב"ב דף ג.)
חשיב לוג ורביעית הלוג תומן ועוכלא
וכל מדה ומדה פוחתה והולכת^ט וכאן
משמע שהיא יותר מרביעית:
רביעית של תורה אצבעים.
מכאן קשה על פירוש

רבותיו של דנינו שלמה שפי' דרביצית
כלל מקום היינו רובע הקד' כי לפי
זו המחשבה הוא דרביצית הלוג פד"ת
רוס המקוה ע"ז ארבעות השלך
דרביצית ישאר י"ד קח מכל עשרים
אחד יעלה ארבעים וחצי ארבע וחומש
וכן תסח ברובת אחד מ"ז וכן באורך

הרי אֲלֻפִּים עַל אֲלֻפִּים בָּרוּם אֲלֻפִּים וְחֲזִי אֲלֻפִּים וְחוּמֶשׁ אֲלֻפִּים
וְכֵן תַּעֲשֶׂה בָּמִים וְיַעֲלֶה רִבְעִית ^(א) רִבְעִית הַנִּמְאָל הַשֶּׁלֶךְ הַחוּצָה וּמֵן
הַנּוֹתֵרִים קָח אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וּפְעָמִים יוֹסֵף חֶלֶק שְׁנַיִם עֶשֶׂר אִו תִּקַּח
אֶחָד מֵעֶשֶׂר וְהֵם ג' אֲלֻפִּים חֶלֶק עַל חֻמוֹשִׁית וְהַשֶּׁלֶךְ הַעֲשִׂירִית יִשְׁאָרוּ
תַּלְמוּד עַל חֻמוֹשִׁית וְחֲזִי וְהֵם אֲלֻפִּים וְחֲזִי וְחוּמֶשׁ אֲלֻפִּים אִו תִּקַּח
רִבְעִית וְהֵם י"ח אֲלֻפִּים וְהַשֶּׁלֶךְ הָרִבְעִית יִשְׁאָרוּ י"ג אֲלֻפִּים וְחֲזִי וְכֵן
הַחֲמִישִׁית ^(א) מִהֲרִי ^(ב) קָחָה רֹבֵעַ וְכַכָּה תִּשְׁלַךְ
וְחֶלֶק הַחֲמִשִּׁי קָח וְלֶךְ אִו הַשֶּׁלֶךְ עֲשִׂירִית
הֵמָּה יִשְׁאָרוּ ל"ו יַעֲלֶה ב' סָאִין לְכָל טַפַּח
וְלֵב' אֲלֻפִּים סָאָה וְחֲזִי הַשֶּׁלֶךְ מֵג' אֲלֻפִּים
הַעֲשִׂירִית כֹּאשֶׁר הִשְׁלַכְנוּ מֵן הָמִים ^(ד) וְלִפִּי
תַּלְמוּד שְׁלֹשׁ הַחֲשׂוֹן מִכוּוֹן אֲלֻפִּים עַל גִּירָפָה
יִירוּשָׁלַיִם דְּקָאֲמֵר אֲלֻפִּים עַל אֲלֻפִּים בָּרוּם
אֲלֻפִּים וּמִחֲמָה וְשִׁלֵּשׁ אֲלֻפִּים וְכֵן עָשֶׂה הַפִּיטִי
וְעַל גִּבְיָה חֶסֶר שְׁמוֹת מֵאֲלֻפִּים וְהֵכֵל א'
קָשָׁה כִּי לִפִּי שִׁיעוֹר הַמִּקְוָה אֵינוּ מִכוּוֹן וְי"ל
דִּבְרִירוּשָׁלַיִם אֵיירִי בִּאֲלֻפִּים כְּפוּרִיית וְהֵכֵל
בְּמִדְרֵיית וְאֲלֻפִּים וְחֲזִי וְחוּמֶשׁ הֵם י"ו
שְׁמוֹתִים וְחוּמֶשׁ שְׁמוֹת בָּאִו יִירוּשָׁלַיִם נִכְסֵם
הֵכֵל בִּי"ג שְׁמוֹתִים וְחֲזִי בָאִו לִכְפּוּרִי נִכְסֵם
הֵכֵל בִּי"א שְׁמוֹתִים וְרִבְעִית שְׁמוֹת שֶׁהֵם
אֲלֻפִּים חֶסֶר שְׁמוֹת וְנִשְׁאָר רִבְעִית שְׁמוֹת בְּתַלְמוּד שְׁלֹשׁ יִתֵּר וְכִמּוֹ
כֵּן צִרְיָן לִמְעַט מִרוּבֵּעַ כִּי בְּתַלְמוּד שְׁלֹשׁ מִיירִי בְּמִדְרֻעוֹת וִירוּשָׁלַיִם
וְעִגּוּלוֹת כִּמוֹ שִׁידָק ^(ה) הַפִּיטִי הֵכֵס קוֹבֵץ אֲלֻפִּים עַל אֲלֻפִּים קוֹבֵץ
מִשְׁמַע עֵגוּל וְאֲלֻפִּים עַל אֲלֻפִּים עֵגוּלוֹת עוֹלָה לִאֲלֻפִּים עַל
[אֲלֻפִּים] וְחֲזִי דִּמְרֻבֵּעַ יִתֵּר עַל הָעִיגוּל רִבְעִית וְאֲלֻפִּים עַל אֲלֻפִּים
וְלוֹת יוֹתֵר ד' שְׁמוֹתִים שְׁמוֹת שֶׁהֵם אֶחָד מִתַּעֲשֶׂה הֶסֶר מִמֶּנּוּ רִבְעִית שְׁמוֹת
הַנִּשְׁאָר

נתַּבְּא א ב מ״י פ״ו מהל' מלה הלכך ג סנה
עשין אר״ט ט״ז א״ח פ״ו
תבנ טעין א״
ב מ״י פ״ו מהל' י״ט
ה״ל י סנה לארין ע״
טו״ע ע״ח ס״ן טק״ט
ס״ב:
רמ״י פט״ו מהל' נשאת
כפס״ס הלד״ד ע״ו מהל'
גבורה ל״ו ט״ן:
סא ה מ״י פ״ח מהל'
אסורי ביאה הלכך
נח אסור מהל' נשאת
ה״ל י סנה לארין ק״א
ועשין רמא ט״ו ע״ד י״ד
קאז ס״א:
סב ג מ״י פ״ח מהל'
קא״צ ש״ט ע״ד פ״ד
מהל' נקוחות הלכך א
סנה לארין ק״א ועשין רמא
טו״ע ע״ד י״ד ק״א:

מוסף רע"י

[illegible]

יְבִינוּ חֲנָאֵל

ותחיה רבי אליעזר הגדול
חוטטין מצה בליל
הפסח בשביל התנוקות
שלא ישנו ושהלא אמר
רבי עקיבא מימיו אל
האמר רבין זמן לעמוד
למדורש אל ליל
הפסח בשביל התנוקות
שלא ישנו, וערבי יום
התפורסם דבר להאכל בליל
בביתו. ת"י. חז"ל חייב
ארבע לשמח ביתו ברגל,
רבי יהודה אומר שמח
אנשישין ושושמתה ששח
בבבלי בבגדי צבעונין
ושבארץ ישראל ששח
מגוזחין. בזמן
ששח המקדש קיים אל
ששח אלא בשר ונכשיו
אין ששח אלא בין
ושבארץ אין יש שמח בליל
אנשיו. א"י חסד ארבעית
ששח תורה אצבעים אל
אצבעים (ורום) נכרם
אצבעים אצבעים וחצי
אצבע (אצבע) ובבבלי.
וכנתי רבנן דאיהו דאיהו
כלל בשר. במים, מין
כלל בשר, מין שכל
ששח עולה ביה וכמה
הוא